

Goede voorbereiding meer dan het halve werk

Vaste planten worden soms gezien als een lastige plantengroep. Beheerders hebben het beeld nog voor ogen van borders waarin planten opgebonden en elke paar jaar gescheurd worden. Maar met een nieuwe generatie vaste planten die specifiek voor het openbaar groen is geselecteerd, is een zeer extensief beheer mogelijk. Het is daarom jammer dat ze niet vaker in het openbaar groen worden toegepast.

Tekst Margareth Hop / Beeld PPO

Gemeentelijke groendiensten die vaak met vaste planten werken, zijn al overgestapt op de nieuwe generatie vaste planten. Zo zijn in Bergen op Zoom, Leiden en Lichtenvoorde prachtige onderhoudsarme beplantingen te vinden.

Gemeenten die ontwerp, aanleg en onderhoudswerk extern inhuren zijn vaak nog wat huiverig voor vaste planten. Het plantmateriaal en het voorbereiden van de plantlocatie zijn immers relatief duur. Een goede beplanting compenseert dit echter door de lage onderhoudskosten in de jaren erna.

De kosten kunnen wel uit de hand lopen als er fouten worden gemaakt bij de plantkeuze, de voorbereiding van het vak of bij het onderhoud. Wanneer op een aantal aspecten wordt gelet kan elke gemeente vaste planten op een goede manier toepassen.

Standplaats

Vaste planten zijn onderhoudsvriendelijk als ze jarenlang stevig en gezond zijn en onkruid goed onderdrukken. Veel planten kunnen dat als ze

worden neergezet op locaties die lijken op hun natuurlijke standplaats. In plantenboeken is op te zoeken welke groeiomstandigheden planten verlangen.

In het openbaar groen is het belangrijk om niet de grenzen van de mogelijkheden op te zoeken. Veel schaduwplanten kunnen bijvoorbeeld ook in de volle zon groeien, maar alleen als de bodem permanent vochtig is. Aangezien er in hitte geen onderhoudswerker met een gieter langs zal komen, moeten deze planten in het openbaar groen enkel in de schaduw worden toegepast. Een gedetailleerde vergelijking van de plantlocatie (zie kader Standplaatseigenschappen) met de eisen van de plant is cruciaal voor een goede plantenkeuze.

Ook van belang zijn de eisen die de mens stelt aan de planten zoals sierwaarde, stevigheid en onkruidonderdrukking. Bovendien kan het sortiment worden aangepast aan het gebruik (bijvoorbeeld bloei in het toeristenseizoen). En is het belangrijk om te weten wie het onderhoud gaat doen. Is dat iemand met veel of weinig kennis van planten en de beste methoden van onderhoud?

Uit deze eisenlijst volgt, dat er geen algemene top-10 van 'de beste vaste planten voor het openbaar groen' te geven is. Dat kan alleen per locatie.

Vorbereiding

Een goede voorbereiding van een plantvak zorgt ervoor dat vaste planten er jarenlang kunnen blijven staan. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat de planten een goed wortelgestel ontwikkelen, want dat maakt ze beter bestand tegen droogte en andere stressfactoren.

Een vaak voorkomend probleem is slechte drainage. Het doorbreken van storende lagen in de bodem of het mengen van zand of organische stof door de grond kan helpen. Dit laatste helpt ook tegen dichtslaan van de grond.

Een ander groot probleem is de aanwezigheid van wortelonkruiden. Als er bijvoorbeeld kweek, paardenstaart, zevenblad of riet aanwezig is, moet dat eerst grondig worden bestreden voor er vaste planten worden neergezet. Zaadonkruiden vormen minder een probleem, omdat die door goede vaste planten worden weggeconcurrerd.

Vaste planten hoeven niet overvloedig bemest te worden. Als de beplanting na aanplant snel moet sluiten, is vaak wel wat extra voeding nodig. Die moet niet in de plantgaten worden gegeven, maar door de grond worden gemengd, zodat de wortels breed uitgroeien. Om wel de vaste planten en niet het onkruid te stimuleren, kan het best een langzaamwerkende meststof worden gebruikt, met een N-waarde die niet hoger is dan de P- en K-waarde.

Op nieuwbouwlocaties is het verstandig om de omgewoelde grond eerst de kans te geven om tot rust te komen voor er vaste planten worden neergezet. Van nature groeien daar immers ook eerst pionierplanten en komt de meerjarige en houtige vegetatie pas na enige tijd. Zaai er bijvoorbeeld de eerste zomer een groenbemester of eenjarig bloemenmengsel in, en zet de vaste planten pas het jaar erna.

Aanplant

Vaste planten worden meestal in het vroege voorjaar geplant (maart-april). Containerplanten kunnen ook op andere tijdstippen worden geplant. Juni bijvoorbeeld is ook een goede tijd, omdat voorjaarsonkruiden goed bestreden kunnen worden voor de aanplant, en er meestal nog voldoende regen valt om ze goed te laten aanslaan.

Zet het juiste aantal planten per vierkante meter neer. Bezuinig hier zeker bij bodembedekkers niet op, want dat weegt zelden op tegen de kosten van het extra wieden. Een gesloten gewas aan het eind van de eerste zomer is het doel, en dat is bij zeer veel planten haalbaar.

Zorg dat de geleverde planten binnen korte tijd verwerkt worden, zodat ze niet in kwaliteit achteruit gaan doordat ze te lang boven de grond staan. Maak de kluiten nat bij het planten.

Ook in de eerste maanden na aanplant kan watergeven bij droogte nodig zijn om de planten goed te laten aanslaan. Dit is vooral nodig bij planten die onder bomen of heesters staan. Bij dat type planten helpt het om de aangrenzende beplanting licht te snoeien. De snoei geeft de vaste planten een tijdelijk concurrentievoordeel op water en licht. Deze zaken kunnen ze prima gebruiken om zich snel en goed te vestigen.

Onderhoud

Tot de nieuwe beplanting gesloten is, moet rekening worden gehouden met onkruid wieden, inboeten van uitgevallen planten en watergeven bij droogte. Na het eerste jaar bestaat op de meeste locaties het onderhoud uit onkruid wieden en zwerfvuil verwijderen langs de randen van het vak. Voor de planten zelf volstaat meestal het afmaaien van de oude gewasresten in het vroege voorjaar.

Sommige planten hebben ook op andere tijden onderhoud nodig. Ze moeten bijvoorbeeld na de bloei worden teruggeknipt om overmatige uitzaai te voorkomen. Op arme grond is een lichte, jaarlijkse bemesting nuttig. Ideaal is een langzaamwerkende meststof, toegediend op het moment dat de vroege voorjaarsbloeiers en bolbloemen net uitgebloeid zijn.

Na circa drie jaar is wel duidelijk welke planten goed voldoen op de locatie. Planten die dan niet goed dichtgegroeid zijn, kunnen beter door een ander gewas vervangen worden. Als bij de voorbereiding van het vak de grond is verbeterd met extra organische stof, moet dat waarschijnlijk elke paar jaar herhaald worden.

Een goed onderhouden vak met vaste planten kan wel tien jaar meegaan. Dit is in de praktijk ruim voldoende, omdat tegen die tijd de meeste vakken toch al wegens verzakking van de grond of een andere smaak in stadsinrichting vervangen zullen worden. ■

1 Dit is het eerste artikel in een serie van vier over vaste planten in het openbaar groen. Dit artikel behandelt de voorbereiding. De volgende artikelen gaan over sortimentskeuze, manieren om vaste planten toe te passen en de organisatie en kennisuitwisseling rond vaste planten.

Belangrijke standplaats-eigenschappen

- Hoeveelheid licht
- Hoeveelheid vocht en drainage
- Grondsoort
- Humusgehalte
- Bodemvruchtbaarheid
- Zuurgraad van de grond
- Gebruik van strooizout
- Aanwezigheid van wortelonkruiden
- Aanwezige bodemziekten
- Aangrenzende beplanting

Onderzoek over vaste planten in het openbaar groen via: www.tuinenlandschap.nl